

Небога О.Г.

аспірант,

Київський національний університет культури і мистецтв

КИЇВСЬКА ВОКАЛЬНА ШКОЛА В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XX СТОЛІТТЯ. М. Е. ДОНЕЦЬ-ТЕССЕЙР

В першій половині XX століття українське музичне мистецтво зазнає значних змін, які пов'язані з відкриттям та реорганізацією вищих та середніх музичних навчальних закладів, заснуванням оперних театрів, а також розвитком музично-театрального та концертного життя. Високого професійного рівня досягає українське вокальне мистецтво. Особливого розвитку набуває вокальна педагогіка.

На становлення національної вокальної школи вплинула поширена практика, пов'язана з залученням іноземних педагогів, зумовлена популярністю й авторитетом італійської (вердіівської), німецької (вагнерівської) та російської оперно-виконавських традицій. Так, навчання співу в Україні супроводжувалося синкретичним поєднанням національно-пісенних народних традицій з європейською традицією співу: «українська вокальна школа, поєднуючи в собі бельканто італійської, декламаційність французької, співочу речитативність російської – зігріта теплом, задушевністю і красою української мови, другої в світі, в плані вокальності, після італійської» [5, с. 15]. З часом формуються методичні засади української вокальної школи спрямовані на освоєння європейської музичної мови, манери співу та їх адаптування.

Вагомий внесок у розвиток української професійної школи співу зробив М. Лисенко – засновник української музичної класики. У 1904 р. він відкрив музично-драматичну школу ім. М. Лисенка у м. Києві, в якій хотів виховувати професійних українських музикантів. Для досягнення цієї мети він запрошував українських виконавців та педагогів.

Серед талановитих артистів та педагогів, які сприяли розвитку київської вокальної школи – П. Голубев, О. Благовидова, С. Крушельницька, О. Муравйова, та ін., особливе значення мала творча та педагогічна діяльність О. Мишуги. Він одним із перших розробив методико-теоретичні основи вокальної школи, які згодом склали основу вокальної школи М. Е. Донець-Тессейр.

Марія Едуардівна Донець-Тессейр (1889-1974) – учениця та послідовниця школи українського співака та педагога О. Мишуги та відомого італійського професора В. Ванцо, блискуча співачка першої половини XX століття, видатний педагог, майстер виховання високих жіночих голосів. Вона зуміла синтезувати все найкраще, що засвоїла від своїх вчителів, «розбудувала свою педагогічну систему на найкращих зразках тогочасної вокальної культури, узагальнила у своїй методиці підготовки співаків досягнення епохи «bel canto», активно впроваджуючи й те краще, що мала вітчизняна співоча школа» [4, с. 5].

Її педагогічна діяльність розпочалась у 1935 році у класі сольного співу Київської консерваторії. Спочатку Марія Едуардівна поєднувала педагогічну

діяльність з вокально-творчою роботою, а з 1939 року повністю віддала себе викладанню.

Педагогічні принципи Донець-Тессейр вимагали:

1) високого головного, рівного по всьому діапазону (сконцентрованого й округлого) звучання з точно установленою позицією та м'якою, але точною атакою звуку;

2) співу на добрій дихальній опорі з особливою манерою піано та піанісимо на верхніх нотах,

3) глибоко осмисленого, емоційного виконання творів, без напруження м'язів, з чітко виробленою дикцією.

Заняття в класі Марії Едуардівни завжди розпочиналась з роботи над звуком і над виробленням техніки; особлива увага приділялась до голосу, до його відчуття та фізіології голосового апарату; окремо виховувався слух та слухові відчуття, які вдосконалювались при роботі в класі та належних вправах, а також при прослуховуванні інших учениць; робота над диханням завжди проводилась під контролем Марії Едуардівни, вона уважно слідкувала за виконанням вправ, дихала, а іноді і артикулювала разом з ученицями; робота над технікою ґрунтувалась на резонаторних та м'язових відчуттях, які напряду залежать від ступеню самоконтролю над звучанням голосу; важливим елементом навчання було відвідування оперних вистав як в студії консерваторії, так і в театрі; також, велась осмислена робота над образом виконуваного твору.

Марія Едуардівна продумано та методично-обґрунтовано проводила свої заняття, ставила перед учнем завжди посильне завдання і наполегливо домагалась його виконання, поступово і планомірно йдучи від простого до складного. Для неї важливою була кожна деталь.

Донець-Тессейр зростила цілу плеяду талановитих співаків. Серед них – І. Масленикова, М. Звездіна, Т. Петрова, Є. Мирошииченко, Н. Куделя, Р. Колесник, М. Міщенко, А. Савченко, М. Малій. Р. Науменко, а також педагоги М. Єгоричева, Н. Макарова, Р. Зінич, М. Лепихова, Г. Блажко та ін., які продовжили використовувати та вдосконалювати творчі та педагогічні засади свого викладача.

Поряд з педагогічною діяльністю Марія Едуардівна приділяла увагу науковій роботі. Вона упорядкувала кілька збірників вправ для розвитку рухливості легких голосів, а також підготувала кілька систематизованих збірок педагогічного репертуару. «Я завжди збирала і вивчала те, що вдавалося діставати з методики підготовки вокалістів. Багато часу приділяла вивченню систем вправ, вокалізів і творів давніх авторів» [4, с. 31].

М. Донець-Тессейр однією з перших запровадила практику проведення відкритих уроків для вокалістів, на яких відверто ділилася секретами своєї методики не тільки з учнями, серед яких – відомі артисти і педагоги Є. Мірошніченко, В. Вотріна, І. Колодуб, а й з колегами.

У своєму нарисі «Досвід виховання сопрано і колоратурного сопрано» вона писала: «Музичний педагог не може залишатися простим учителем, який

передає свій досвід учням. Він повинен бути ініціативним і збагачувати свій метод найновішими досягненнями науки й мистецтва» [4, с. 72].

Резюмуючи вищезазначене, відмітимо, що запозичені принципи італійської школи у синтезі з українськими співочими традиціями та багаторічним творчим досвідом Марії Едуардівни, склали її самобутню вокальну школу, яка продовжує існувати і сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Антонюк В. Культурологічний зміст українського вокального мистецтва / В. Антонюк // Часопис Нац. муз. академії ім. П. І. Чайковського. До 95-річчя Нац. муз. академії ім. П. І. Чайковського. – Науковий журнал, 2008. – № 1. – С. 29-41.
2. Антонюк В. Нарис з історії київської школи сольного співу / В. Антонюк // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 8. Музичне виконавство. Кн. 5. – К., 2000. – С. 25-34.
3. Берегова О. Музично-виконавські школи України: етапи становлення у ХХ столітті / О. Берегова // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 67. Музична культура України 20-30-х років ХХ століття: тенденції і напрямки. – К., 2008. – С. 131-150.
4. Вотріна В. В. Мистецтво співу і вокальна методика М. Е. Донець-Тессейр / В. В. Вотріна. – К.: 2001. – 273 с.
5. Гнидь Б. Українська вокальна школа в контексті світового виконавського мистецтва / Б. Гнидь // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 2. Музичне виконавство. – К.: 1999. – С. 7-17.
6. Дмитриев Л. Б. В классе профессора М. Э. Донец-Тессейр / Л. Б. Дмитриев. – М.: Музыка, 1974. – 64 с.
7. Єгоричева М. І. Перший відкритий урок / М. І. Єгоричева // Виконавські школи вищих учбових заходів України: Тематичний зб. наукових праць. – К., 1990. – С. 86-89.

Понікаровська Н.А.

аспірант,

Науковий керівник: Панков Г.Д.

доктор філософських наук, професор,

Харківська державна академія культури

МІФОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Міфологія як об'єкт дослідження знаходилась у центрі уваги багатьох учених, чий науковий доробок значно вплинув на формування науки про міф. В цьому сенсі вона проходить довгий шлях: від алегоричної концепції в античності до міфу як системи світосприйняття Т. Гобсса, від ідеї «благородного» дикуна Ж. Ж. Руссо до ідеї міфу як «дитячого стану суспільства» Дж. Віко, від ідеї міфу як способу прикрасити варварський і жорстокий світ (Б. Фонтенель), до сприйняття міфу та осягнення міфології як несвідомої народної творчості, потягу до нескінченного Ф. В. Шеллінга, який своєю творчістю заклав міцний фундамент для подальших наукових розвідок і досягнень на цьому терені – з'являється порівняльно-історичний метод, лінгвістична та анімістична теорії міфу, міф і психологія В. Вундта, міф як